

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет	Образотворче мистецтво	Рівень вищої освіти	перший (бакалавр)
Кафедра	Реставрації та експертизи творів мистецтва	Рік навчання	1
Галузь знань	В Культура і мистецтво	Вид дисципліни	Нормативна
Спеціальність	В4 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація	Семестр	2

ТЕХНІКА І ТЕХНОЛОГІЯ ОЛІЙНОГО ЖИВОПИСУ

Семестр 2 (весна 2026)

26 січня — 9 травня

Викладач	Шуліка Вячеслав Вікторович, доцент, PhD (кандидат мистецтвознавства)
E-mail	shulikavy@ukr.net
Заняття	Згідно з розкладом, он лайн
Консультації	Субота 10.30 – 13.00
Адреса	Онлайн
Телефон	+380502782125 (Вайбер, Телеграм)

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Поза заняттями офіційним каналом комунікації з викладачем є електронні листи або чат у Телеграм. Комунікація здійснюється тільки у робочі дні. Умови листування: 1) в *темі* листа обов'язково має бути зазначена назва дисципліни (скорочено — ТТЖ.); 2) в полі тексту листа позначити, хто звертається — анонімні листи розглядатися не будуть; 3) файли підписувати таким чином: *прізвище_ завдання. Розширення: текст — doc, docx, ілюстрації — jpeg, pdf*. Окрім роздруковок для аудиторних занять, роботи для рубіжного контролю мають бути надіслані на пошту викладача. Консультування з викладачем відбуваються у визначені дні та години.

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна не має обов'язкових передумов для вивчення.

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Методичні рекомендації

1. Бідзіля В.О. Біоциди в реставраційній практиці Київ: Національний науково дослідний реставраційний центр України, 2003. 64 с.
2. Жердзицкий, В. Живопись. Техника и технология. Харків: Колорит, 2006. 327 с. 3. Лоханько В.Є. Художні матеріали і техніка живопису. Харків: Мистецтво, 1938. 187 с.
4. Лоханько Ф.П. Флорова Т.І. Художні Матеріали: Техніка живопису. Київ: Держ. видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР., 1960. 142 с.
5. Методические рекомендации по подготовке грунтов при выполнении учебных академических заданий по масляной живописи /сост. А.И. Демура. Харків: ХХПИ, 1992. 24 с.
6. Скоп Л. Українське церковне малярство у Галичині: техніка та технологія XV XVIII ст. Львів: Коло, 2013. 192 с.
7. Сланський Б. Техніка живопису та реставрації .Київ: Мистецтво, 2009. 304 с.
8. Шуліка В.В. Методичні рекомендації «Мінеральні фарби темперного живопису». – Харків: ХДАДМ, 2004. – 49 с.
9. Шуліка В.В. Методичні рекомендації «Органічні барвники темперного живопису». – Харків: ХДАДМ, 2005. – 56 с.

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ

Блокнот для конспекту, ручка. Комп'ютерна техніка (ноутбук, планшет тощо) з можливістю виходу до мережі Інтернет. Проектор. Програми, необхідні для виконання завдань: Microsoft Word. Zoom, Мольберти, художні матеріали.

МЕТА Й ЗАВДАННЯ КУРСУ

Головна мета вивчення дисципліни є опанування великого спектру художніх матеріалів, їх властивостей, способів приготування, а також технічних прийомів та засобів, характерних для різних художніх епох, шкіл, напрямків та окремих майстрів мистецтва.

До головних задач курсу належить вивчення студентами структурних та стильових особливостей живопису та набуття практичних навичок з підготовки необхідних технічних матеріалів для роботи: основи, ґрунту, колористичного строю палітри, лаку, тощо. За період навчання студент повинен освоїти найбільш типові системи техніко-технологічного побудування фарбового шару живопису, який склався у олійному та темперному живопису

на різних етапах його розвитку.

Дисципліна забезпечує спеціалізовані (фахові) компетентності:

СК 3. Здатність формулювати цілі особистісного і професійного розвитку та умови їх досягнення, враховуючи тенденції розвитку галузі професійної діяльності, етапів професійного зростання та індивідуально-особистісних особливостей.

СК4. Здатність оволодівати різними техніками та технологіями роботи у відповідних матеріалах за спеціалізаціями.

СК 6. Здатність інтерпретувати смисли та засоби їх втілення у мистецькому творі.

СК8. Здатність проводити аналіз та систематизацію зібраної інформації, діагностику стану збереженості матеріально-предметної структури твору мистецтва, формулювати кінцеву мету реставраційного втручання.

СК9. Здатність використовувати професійні знання у практичній та мистецтвознавчій діяльності.

Загальні компетентності:

ЗК6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК9. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Програмні результати навчання:

ПРН2. Виявляти сучасні знання і розуміння предметної галузі та сфери професійної діяльності, застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях.

ПРН6. Застосовувати знання з композиції, розробляти формальні площинні, об'ємні та просторові композиційні рішення і виконувати їх у відповідних техніках та матеріалах.

ПРН7. Відображати морфологічні, стилеві та кольоро-фактурні властивості об'єктів образотворчого, декоративного мистецтва, реставрації та використовувати існуючі методики реставрації творів мистецтва в практичній діяльності за фахом.

ПРН8. Аналізувати, стилізувати, інтерпретувати та трансформувати об'єкти (як джерела творчого натхнення) для розроблення композиційних рішень; аналізувати принципи морфології об'єктів живої природи, культурно-мистецької спадщини і застосовувати результати аналізу при формуванні концепції твору та побудові художнього образу.

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна вивчається протягом 2-го семестру 1 курсу (3 кредитів ECTS, 90 навчальних години, в тому числі 45годин — аудиторні лекційні заняття, та 45 години — самостійні). Всього курс має 2 модулі та 13 теми.

Модуль 1.

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Основні напрямки розвитку техніки і технології живопису.

Змістовий модуль 2. Основи для станкового живопису

Тема 2. Основи з дерева: типи, обробка, конструкції.

Тема 3. Основа з полотна, підрамники, захисні покриття, гідрофобізація.

Тема 4. Основи з металів, скла, паперу, лінолеуму тощо;

Змістовий модуль 3. Ґрунти для живопису

Тема 5. Матеріали для ґрунту.

Тема 6. Ґрунти для дерева (левкас)

Тема 7. Ґрунти для полотна, картону.

Модуль 2. _

Змістовий модуль 4. Техніки старих майстрів

Тема 8. Темпера: види, матеріали, техніка

Тема 9. Олійний живопис. Картон: види переносу та закріплення картону. Багатошарова манера олійного живопису, техніка алла прима.

Змістовий модуль 5. Матеріали станкового живопису

Тема 10. Олії

Тема 11. Смоли, лаки

Тема 12. Мінеральні пігменти

Тема 13. Органічні пігменти

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Теми розкриваються шляхом практичних занять. Самостійна робота спрямована на закріплення лекційних тем. Зміст самостійної роботи складає пошук додаткової інформації та її аналіз, виконання практичних завдань (підготовка полотна та дерев'яної дошки до виконання живописних робіт).

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

Формою контролю є заліки. Для отримання заліку достатньо пройти рубіжні етапи контролю у формі поточних перевірок процесу самостійної роботи. Для тих студентів, які бажають покращити результат, передбачені додаткові питання за темами дисципліни (10 балів).

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Національна	Бали	ECTS	Диференціація А (внутрішня)	Національна	Бали	ECTS
відмінно		A	A+ 98–100	задовільно	64–74	D
	90–100		A 95–97		60–63	E

			A- 90–94	незадовільно	35–59	FX
добре	82–89	B		незадовільно НО (повторне проходження)	0–34	F
	75–81	C				

ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА

Під час занять необхідно вимкнути звук мобільних телефонів як студентам, так і викладачу. За необхідності аспірант має спитати дозволу вийти з аудиторії (окрім заліку). Вітається власна думка з теми заняття, аргументоване відстоювання позиції. У разі відрадження, хвороби тощо викладач має перенести заняття на вільний день за попередньою узгодженістю із студентами.

Під час повітряної тривоги заняття не відбуваються.

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНOSTI

Пропускати заняття без поважних причин недопустимо (причини пропуску мають бути підтверджені). Запізнення на заняття не вітаються. Якщо студент пропустив певну тему, він повинен самостійно відпрацювати її та на наступному занятті відповісти на ключові питання.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Студенти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності (у своїх доповідях, статтях, при складанні заліку тощо). Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Якщо під час рубіжного контролю помічено списування, студент втрачає право отримати бали за тему, або надається інший перелік додаткових питань. Якщо це відбулось в процесі заліку — студент отримує тільки ті бали, що були зараховані за попередні етапи контролю.

Корисні посилання: <https://законодавство.com/zakon-ukrajiny/stattya-akademichna-dobrochesnist-325783.html>

<https://saiup.org.ua/novyny/akademichna-dobrochesnist-shho-v-uchniv-ta-studentiv-na-dumtsi/>

РОЗКЛАД КУРСУ

Дата	Тема	Вид заняття	Зміст	Годин	Рубіжний контроль	Деталі
Згідно з розкладом	1	Практ.	Основні напрямки розвитку техніки і технології живопису.	3		
Згідно з розкладом	2	Практ.	Основи з дерева: типи, обробка, конструкції	3		
Згідно з розкладом	3	Практ.	Основа з полотна, підрамники, захисні покриття, гідрофобізація.	3		
Згідно з розкладом	4	Практ.	Основи з металів, скла, паперу, лінолеуму тощо	3		

Згідно з розкладом	5	Практ.	Матеріали для ґрунту.	3		
Згідно з розкладом	6	Практ.	Ґрунти для дерева (левкас)	3		
Згідно з розкладом	7	Практ.	Ґрунти для полотна, картону.	6	Перегляд	
			2 Модуль			

Згідно з розкладом	8	Практ.	Темпера: види, матеріали, техніка	3		
Згідно з розкладом	9	Практ.	Олійний живопис. Картон: види переносу та закріплення картону. Багатошарова манера олійного живопису, техніка алла прима.	9		
Згідно з розкладом	10	Практ.	Тема 11. Олії	3		
м	11	Практ.	Тема 12. Смоли, лаки	3		
Згідно з розкладом	12	Практ.	Тема 13. Мінеральні пігменти	6		
Згідно з розкладом	13	Практ.	Тема 14. Органічні пігменти	2	Перегляд, залік	

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Тема	Форма звітності	Бали
1	Поточний контроль	0–10
2	Поточний контроль	0–10
3	Поточний контроль	0–40

4	Поточний контроль	0–40
	Всього балів	100

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

	Бали		Критерії оцінювання
	0–20	0–40	
A+	20	40	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, надав додаткові матеріали та приклади за темою. Відповів на додаткові питання. Розширив роботу до рівня тез до конференції. Подача акуратна, без помилок
A	17–19	37–39	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, надав додаткові матеріали за темою. Подача акуратна, без помилок
A-	16	36	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, подача акуратна, без помилок
B	12–15	32–35	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, але зробив декілька незначних помилок
C	8–11	22–31	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, але зробив значні помилки, є невеликі проблеми з форматуванням
D	4–7	10–21	Студент не в повному обсязі опанував матеріал теми, робота виконана на недостатньому рівні із значними недоліками (недостатньо розкрита тема, малий обсяг, відсутність творчого підходу тощо), наявні проблеми з форматуванням
E	1–3	1–9	Студент в недостатньому обсязі опанував матеріал теми, виконана робота має багато значних недоліків (недостатньо розкрита тема, малий обсяг, невідповідність завданню, невчасна подача виконаної роботи, неохайність подання тощо).
	0	0	Пропуск рубіжного контролю

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Розширений список літератури наведено у методичних матеріалах. Також на заняттях викладач може порекомендувати додаткові джерела інформації.

1. Auwera Joost Vander. An Old Woman in the Fitzwilliam Museum: Jordaens not Van Dyck. Jordaens Van Dyck Journal: the research publication of the Jordaens Van Dyck panel paintings project. N 2. Amsterdam: University of Amsterdam, Royal Museums of Fine Arts of Belgium, 2021. P. 92 – 97
2. Auwera Joost Vander. Jacques Jordaens and his use of panels: an introduction. Jordaens Van Dyck Journal: the research publication of the Jordaens Van Dyck panel paintings project. N 1. Amsterdam: University of Amsterdam, Royal Museums of Fine Arts of Belgium, 2001. P. 38 – 47.
3. Auwera Joost Vander. Jacques Jordaens, his panels and panel makers: identifications and

patterns. Jordaens Van Dyck Journal: the research publication of the Jordaens Van Dyck panel paintings project. N 3. Amsterdam: University of Amsterdam, Royal Museums of Fine Arts of Belgium, 2002. P. 64 – 71

4. Auwera Joost Vander. Jordaens's re-use and enlargement of panels in light of the studio practices and art theory his day: the example of The Adoration of the Shepherds in Bristol. Jordaens Van Dyck Journal: the research publication of the Jordaens Van Dyck panel paintings project. N 2. Amsterdam: University of Amsterdam, Royal Museums of Fine Arts of Belgium, 2001. P. 70 – 83

5. Losos L. Die Technik der Malerei. Praha: Artia Verlag, 1988. 191 p.

6. Бідзіля В.О. Біоциди в реставраційній практиці. Київ: Національний науково дослідний центр України, 2003. 64 с.

7. Жердзицкий В. Живопис. Техника і технологія. Харків: Колорит, 2006. 327 с. 8. Лоханько, В.Є. Художні матеріали і техніка живопису. Харків: Мистецтво, 1938. 187 с.

9. Лоханько, Ф.П. Флорова, Т.І. Художні Матеріали: Техніка Живопису Київ: Держ. видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР, 1960. 142 с.

10. Методические рекомендации по подготовке грунтов при выполнении учебных академических заданий по масляной живописи /сост. А.И. Демура. Харьков.: ХХПИ, 1992. – 24 с.

11. Проблеми збереження, консервації і реставрації музейних пам'яток історії та культури: Спецвипуск. Проблеми біопошкодження пам'яток історії та культури /Кол. авторів, кер. Т.О. Кондратюк. Київ: ППК ПК, 1998. 172 с.

12. Скоп Л. Українське церковне малярство у Галичині: техніка та технологія XV XVIII ст. Львів: Коло, 2013. 192 с.

13. Сланський, Б. Техніка живопису та реставрації Київ: Мистецтво, 2009. 304 с. 14. Цитович, В.И., Лугина Л.Н., Тимченко Т.Р. Технология и экспертиза живописи. Київ: ННДРЦУ, 2002. 90 с.